

Załącznik do uchwały Nr XXVI/202/16
Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle
z dnia 25 lutego 2016 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie- Koźlu na lata 2016-2020

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Pojęcie przemocy w rodzinie (definicje, rodzaje, typy przemocy).....	4
3. Podstawy prawne	7
4. Diagnoza	8
4.1. Charakterystyka miasta Kędzierzyn - Koźle.....	8
4.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w mieście Kędzierzyn – Koźle na przestrzeni lat 2012-2014.....	9
5. Cele programu, działania, wskaźniki, podmioty realizujące program	15
5.1. Cel główny programu	15
5.2. Cele szczegółowe programu	15
5.3. Działania służące realizacji programu	16
6. Adresaci programu	20
7. Źródła finansowania	21
8. Monitorowanie programu	21
9. Podsumowanie	21

1. Wprowadzenie

Rodzina stanowi najbardziej pierwotną grupę społeczną. To dzięki niej mamy poczucie przynależności. To ona kształtuje osobowość poszczególnych jej członków, wpływa na ich predyspozycje, wyposaża w mocne, ale także i słabe strony. Każdy z nas jest jej częścią. Z uwagi na jej powszechny charakter (jest zjawiskiem globalnym, a każdy z nas w różnym stopniu jest z nią powiązany), ta wąska grupa społeczna, która niejednokrotnie określana jest mianem *podstawowej komórki społecznej* jest niezwykle skomplikowana, trudno jest ją również jednoznacznie określić, czy scharakteryzować. Bez wątpienia na ten stan rzeczy wpływa miejsce i czas jej społecznej egzystencji. Zbigniew Tyszka bardzo trafnie naszkicował jej osobowość: *Rodzina jest dla człowieka tzw. grupą podstawową (...), to znaczy grupą, z którą on jest bardzo ściśle związany znaczną częścią swej osobowości i ważnymi pełnionymi przez siebie rolami społecznymi (rola męża, ojca, żony, matki, żywiciela rodziny itp.). Jest także przeważnie dlań tzw. grupą odniesienia, z którą świadomie i mocno identyfikuje się jako jej członek i reprezentant, współtworzy i przejmuje kultywowane w niej poglądy, postawy, obyczaje, wzory zachowania i postępowania*¹. Widząc jak ważną rolę odgrywa rodzina w życiu każdego człowieka, a co za tym idzie społeczeństwa, należy w sposób szczególny otaczać ją opieką, wspierać, wzmacniać w podstawowych jej funkcjach, przeciwdziałać zjawiskom, które mogą ją destabilizować i przede wszystkim prowadzić na jej rzecz szeroko rozumianą profilaktykę. Współczesna cywilizacja niesie ze sobą wiele różnorodnych, bardziej lub mniej dynamicznych zjawisk, które bez wątpienia kształtują charakter *podstawowej komórki społecznej*. Wpływ ten może mieć wydźwięk pozytywny, bądź negatywny. Do pozytywnych można zaliczyć między innymi: wzmocnienie roli mężczyzny jako ojca, stawianie dziecka w centrum życia rodzinnego, upowszechnianie się modelu rodziny egalitarnej. Do negatywnych zjawisk występujących we współczesnej rodzinie, można zaliczyć: wzrost częstotliwości rozwodów, spadek dzietności, wzrost odsetka małżeństw dobrowolnie bezdzietnych, czy też zjawisko przemocy w rodzinie. To właśnie ostatniemu z wymienianych zjawisk poświęcony jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020. Podstawą prawną umożliwiającą stworzenie niniejszego programu, jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy

¹ Z. Tyszka, art. Rodzina, [w]: Encyklopedia Pedagogiczna, pod red. W. Pomykały, Warszawa 1997, str. 695 – 696.

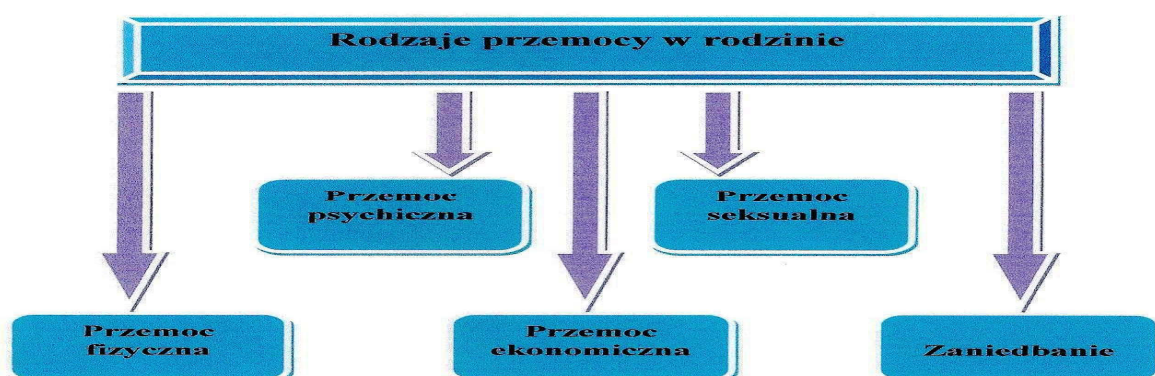
w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390). Jego najważniejszym priorytetem będzie prowadzenie szeroko rozumianych działań, których efekty przyczynią się do zmniejszenia skali przemocy w rodzinie występującej na obszarze Gminy Kędzierzyn – Koźle.

2. Pojęcie przemocy w rodzinie (definicje, rodzaje, typy przemocy)

W literaturze przedmiotu można spotkać się z różnymi definicjami charakteryzującymi zjawisko przemocy w rodzinie. Anna Lipowska – Teutsch zauważa, iż *Pojęcie przemocy w rodzinie obejmuje wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić*². Jest to więc świadome działanie, wykorzystujące przewagę sił, które skierowane jest wobec członków rodziny. Działanie to narusza ich podstawowe prawa, powodując przy tym cierpienie i osobiste szkody. Zgodnie z definicją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, omawiane zjawisko to: (...) *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*³.

Z uwagi na sferę jaką dotyka przemoc, można wyodrębnić następujące jej rodzaje: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną oraz zaniedbanie. Rodzaje przemocy ilustruje Schemat nr 1.

Schemat nr 1.

Źródło: opracowane na podstawie: W. Badura – Madej, A. Dobrzyńska – Mesterhazy, Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia, Kraków 2000 r., s. 14, 15; H. D. Sasal, Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie, Warszawa 2005 r., s. 29.

² H.D. Sasal, Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie, Warszawa 2005, s. 17.

³ Dz. U. RP, 2015 r., poz. 1390, Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Przemoc fizyczna (...) jest intencjonalnym zachowaniem, niosącym ryzyko uszkodzenia ciała, niezależnie czy do tego dochodzi. Przejawia się ona biciem, policzkowaniem, szarpaniem, duszeniem, kopaniem itd. Są to wszelkiego rodzaju formy użycia siły fizycznej w stosunku do drugiej osoby⁴. Inną formą przemocy w rodzinie jest przemoc psychiczna. Przejawia się ona stosowaniem przymusu, gróźb, zastraszania, używania szantażu emocjonalnego. Są to również ataki werbalne pod postacią oskarżeń, czy też wyzwisk, których intencjonalnością jest upokorzenie i zdegradowanie ofiary. Są to działania, których celem jest odseparowanie ofiary od reszty społeczeństwa. Wspomniana już wcześniej przemoc seksualna, jest niezwykle trudnym do wykrycia zjawiskiem (szczególnie jeżeli chodzi o środowisko rodzinne). Objawia się ona poprzez zmuszanie: (...) osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniem aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o jej zgodę lub gdy obawia się odmówić⁵. Kolejną formą przemocy w rodzinie, jest przemoc ekonomiczna. To swoistego rodzaju ubezwłasnowolnienie ofiary przez sprawcę w sferze finansowej, poprzez takie działania jak: (...) odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka. Szczególną formą przemocy jest zaniedbanie. Przejawia się permanentnym niezaspokajaniem fundamentalnych potrzeb ofiary⁶.

Patrząc na omawiany problem globalnie, można wyróżnić różne typy przemocy w rodzinie. Zrobili to Kevin Browne i Martin Herbert wyodrębniając:

1. dwa typy przemocy, w których sprawcą są dorośli (przemoc jest nakierowana w takim przypadku wobec małżonka, partnera lub dziecka),
2. dwa typy przemocy, w których osobami stosującymi przemoc są dzieci (przemoc jest nakierowana wobec rodziców lub rodzeństwa),
3. jeden typ przemocy, w którym osobą stosującą przemoc mogą być dorośli jak i dzieci (ofiara w tym przypadku są osoby starsze)⁷.

⁴ W. Badura – Madej, A Dobrzyńska – Mesterhazy, Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia, Kraków 2000, s. 14.

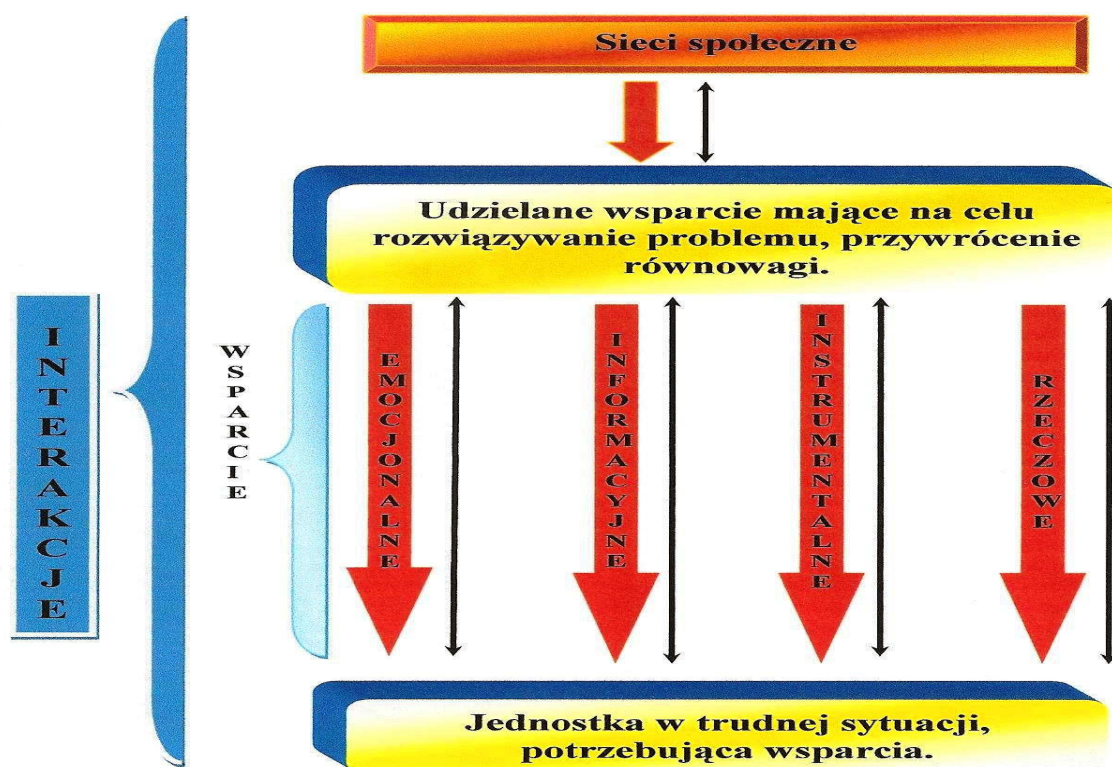
⁵ Ibid., s. 15.

⁶ H.D. Sasal, op. cit., s. 29.

⁷ K. Browne, M. Herbert, Zapobieganie przemocy w rodzinie, Warszawa 1999, s. 22; cyt za J. Mazur, Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość, Warszawa 2002, s. 60.

Przemoc w rodzinie jest bardzo trudnym do wykrycia zjawiskiem. Osoby doświadczające tego rodzaju zachowań, niejednokrotnie boją się szukać pomocy. Dodatkowo są hamowane poprzez istniejące stereotypy. Dlatego podejmowanie działań musi być obligatoryjnie skierowane na całe społeczeństwo. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie musi obejmować nie tylko działania nakierowane na osoby doznające przemocy, osoby które ją stosują, ale także wobec całej społeczności lokalnej, w której egzystują. Tylko tak wypracowane modele, mogą skutecznie zmniejszać skalę przemocy w rodzinie. Rozbudowywanie sieci wsparcia w tym zakresie powinno stać się priorytetowym działaniem, obejmującym wszystkich uczestników w sposób dualny – w poszanowaniu indywidualności jednostki oraz jako członka społeczeństwa. Podnoszenie działań jedynie wobec osób doznających przemocy domowej, spowoduje, iż efektywność działań będzie znikoma. Brak jakichkolwiek oddziaływań wobec osób stosujących przemoc będzie implikować powielanie niechcianych schematów oraz rodzić nowe, niekorzystne zjawiska. Istotę oddziaływań sieci społecznych przedstawia Schemat nr 2.

Schemat nr 2.

Źródło: opracowane na podstawie B. Chwedorzewska – Kowalska, Sieci wsparcia społecznego, [w]: Praca socjalna z osobami z zaburzeniami psychicznymi, pod red. J. Meder, Katowice 2002, s. 142.

3. Podstawy prawne

Podstawą do opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gwarantem jej realizacji jest Konstytucja RP, która w rozdziale II zapewnia obywatelom równość wobec prawa i zabezpiecza interesy każdego obywatela, zobowiązując do ochrony w tym zakresie władze publiczne.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390),
4. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2013 poz. 594 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2013 poz. 885 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2014 poz. 1118 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2015 poz. 1286),
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2012 poz. 124 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015 poz. 332 z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.),
11. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2015 poz. 583 z późn. zm.),
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245),

13. Uchwała nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (M. P. Nr 76, poz. 445).

4. Diagnoza

4.1. Charakterystyka miasta Kędzierzyn-Koźle

Gmina Kędzierzyn-Koźle położona jest w południowo-wschodniej części województwa opolskiego i zajmuje powierzchnię 123,4 km², co sprawia, że znajduje się na pierwszym miejscu pod względem rozległości zajmowanych terenów w województwie opolskim. Położona jest na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych pomiędzy aglomeracją Górnego i Dolnego Śląska. Połączenie wodne z Europą Zachodnią i Zagłębiem Górnośląskim jest zapewnione poprzez usytuowanie nad rzeką Odrą oraz Kanałem Gliwickim. Znajduje się tu jeden z największych portów rzecznych w Polsce. Dodatkowo Gminę przecinają drogi krajowe i wojewódzkie, a także szlak kolejowy o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Miasto Kędzierzyn-Koźle swój specyficzny kształt administracyjny uzyskało w dniu 15 października 1975 r. Nastąpiło wtedy połączenie czterech ośrodków miejskich, tj.: Koźla, Kędzierzyna, Kłodnicy, Sławięcic (w tym gminy Sławięcice)⁸. Połączenie to spowodowało, iż miasto Kędzierzyn-Koźle ukłasyfikowało się na drugim miejscu w województwie opolskim w sferze demograficznej, ustępując jedynie miastu Opole. Liczba mieszkańców od czasu połączenia ma wyraźną tendencję spadkową. Miasto dotyka depopulacja przy jednoczesnym wzroście ilości osób w wieku senioralnym.

Obecnie Kędzierzyn-Koźle składa się z szesnastu osiedli, tj.: Śródmieście, Pogorzelec, Kuźniczka, Piastów, Blachownia, Sławięcice, Lenartowice, Kłodnica, Rogi, Zachód, Południe, Przyjaźni, Cisowa, Miejsce Kłodnickie, Stare Miasto oraz Azoty.

W Kędzierzynie-Koźlu istotnym uwarunkowaniem jest sytuacja społeczno-gospodarcza oraz potencjał usługowy, w którym funkcjonuje. Charakterystyczny jest tutaj dobrze rozwinięty przemysł chemiczny, posiadający własne zaplecze naukowo-techniczne.

⁸ R. Pacułt, Miasto po połączeniu (1975 – 2000), [w]: Kędzierzyn – Koźle. Monografia Miasta, pod red. E. Nycza, S. Senfta, Opole 2011, s. 203.

4.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w mieście Kędzierzyn-Koźle na przestrzeni lat 2012-2014

Na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle funkcjonuje wiele instytucji wykonujących zadania w obszarze przemocy w rodzinie. Pomoc ta ma zarówno charakter profilaktyczny, interwencyjny, terapeutyczno-wspomagający jak również pomocy socjalnej. Podmioty, które swoimi działaniami przyczyniają się do wypracowywania mechanizmów niwelujących omawiane zjawisko przedstawia się poniżej.

1. Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu, który wypełniając zadania ustawowe, jest swoistego rodzaju koordynatorem działań w zakresie przemocy domowej poprzez dokonywanie diagnozy problemu i podejmowanie określonych czynności mających na celu jego rozwiązanie.

2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu w ramach swoich kompetencji wypełnia zadania z zakresu diagnozy sytuacji rodzinnej, oferuje pomoc w formie terapii indywidualnej i rodzinnej, zapewnia wsparcie w wymiarze socjalnym, stanowi źródło informacji na temat możliwości uzyskania bezpłatnego poradnictwa psychologicznego i prawnego dla osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz rozpoczyna procedurę *Niebieskie Karty*.

3. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie działający w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu, wypełniając swoje cele statutowe zapewnia schronienie dla osób doznających przemocy domowej. Instytucja ta dysponuje miejscem na pobyt całodobowy dla 10 osób, zabezpieczając tym samym pomoc w sferze psychologicznej, medycznej, prawnej i socjalnej. Organizuje także grupy wsparcia dla osób dorosłych oraz dzieci, które doświadczają charakteryzowanego problemu. Należy również wspomnieć o programach korekcyjno-edukacyjnych skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, które realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

4. Komenda Powiatowa Policji w Kędzierzynie-Koźlu w ramach swoich obowiązków prowadzi postępowania w zakresie znęcania się fizycznego oraz psychicznego, realizuje *Program Pomocy Ofiarom Przestępstw*, w ramach którego informuje o możliwościach otrzymania pomocy prawnej, psychologicznej oraz socjalnej. Realizuje zadania z obszaru profilaktyki zapobiegania przemocy oraz ochrony dziecka krzywdzonego.

W Komendzie znajduje się również *Niebieski Pokój*, który przeznaczony jest do prowadzenia rozmów z osobami, które stały się ofiarami przestępstw w celu zmaksymalizowania ich poczucia bezpieczeństwa. Ponadto funkcjonuje Policyjny Telefon Zaufania.

5. Urząd Miasta w Kędzierzynie-Koźlu finansuje 7 świetlic środowiskowo-socjoterapeutycznych, 3 świetlice socjoterapeutyczne, 1 klub młodzieżowy oraz Punkt Konsultacyjny dla osób z rodzin z problemem alkoholowym i ofiar przemocy w rodzinie. Został także wydany *INFORMATOR – placówki świadczące pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień i przemocy w rodzinie*.

6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która wykonuje zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

7. Sąd Rejonowy w Kędzierzynie-Koźlu w ramach *Szkoły Rodziców* realizuje program, którego celem jest eliminowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz minimalizowania jej skutków. Podczas wykonywanych czynności służbowych sądowi kuratorzy zawodowi sprawując pieczę nad rodziną i nieletnimi uwzględniają w swoich działaniach gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

8. Zakłady Opieki Zdrowotnej, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kędzierzynie-Koźlu wszczynają procedurę *Niebieskie Karty*.

9. Placówki oświatowe podejmują działania profilaktyczno-informacyjne z uczniami oraz ich rodzicami z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Instytucje te są uprawnione do wszczynania procedury *Niebieskie Karty*.

Problem przemocy w rodzinie występującej na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle scharakteryzowano na podstawie danych statystycznych pochodzących ze sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w poszczególnych latach oraz ze sprawozdań dotyczących działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu. W latach 2012-2014 do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło łącznie 285 *Niebieskich Kart*. Najwyższą wartość odnotowano w 2014 roku – 113, natomiast najniższą w 2012 roku – 72. Analizując dane statystyczne zauważa się dynamiczny wzrost wszczynanych procedur. Dokładne dane w tym zakresie przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1. Liczba wszczętych procedur *Niebieskie Karty* w latach 2012-2014

Liczba wszczętych procedur <i>Niebieskie Karty</i>	2012	2013	2014
Ilość wszczętych procedur <i>Niebieskie Karty</i> w danym roku kalendarzowym	72	100	113

Źródło: opracowane na podstawie Sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2012, 2013, 2014.

Analizując udział poszczególnych instytucji uprawnionych do wszczynania procedury *Niebieskie Karty* w omawianym okresie, najwięcej (161) założyła Komenda Powiatowa Policji w Kędzierzynie-Koźlu. Wynika to ze specyfiki pracy tej instytucji, której służby mają pierwszy kontakt z osobą doznającą przemocy lub stosującą przemoc w rodzinie. To w pierwszej kolejności policja podejmuje działania interwencyjne mające na celu zabezpieczenie osób poszkodowanych oraz odizolowanie od sprawców. Ta instytucja najczęściej staje się swoistego rodzaju źródłem pierwszych informacji, które mają gwarantować osobie doznającej przemocy w rodzinie właściwe postępowanie i podejmowanie odpowiednich działań, a także zgłoszenie się do innych podmiotów wypełniających funkcje nakierowane na wspieranie i pomoc.

Tabela nr 2. Wpływ procedur *Niebieskie Karty* z poszczególnych instytucji do Zespołu Interdyscyplinarnego w Kędzierzynie - Koźlu w latach 2012 – 2014

Nazwa instytucji	2012	2013	2014
Komenda Powiatowa Policji	35	42	84
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	17	42	20
Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej	1	1	4
Inne	12	0	0
Placówki oświatowe	7	15	5
Razem	72	100	113

Źródło: opracowane na podstawie Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2012, 2013, 2014.

Zadaniem ustawowym Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu zgodnie z art. 9b pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest: (...) 1) *diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie*; 2) *podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku*; 3) *inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie*; 4) *rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym*; 5) *inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie (...)*. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie powołuje także grupy robocze dla danej rodziny. W charakteryzowanym okresie średnio na jedną rodzinę powoływano 9-11 spotkań grup roboczych. W latach 2012-2014 Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego powołał wnioskiem łącznie 285 grup roboczych. Zauważalny jest trzykrotny wzrost ilości spotkań grup roboczych. Przedmiotowe dane zawarte są w tabeli nr 3.

Tabela nr 3. Ilość powołanych grup roboczych oraz spotkań w ramach procedury *Niebieskie Karty* w latach 2012 – 2014

Ilość grup roboczych oraz spotkań grup roboczych w ramach procedury <i>Niebieskie Karty</i>	2012	2013	2014
Ilość grup roboczych powołanych wnioskiem przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	72	100	113
Ilość spotkań w ramach grup roboczych	521	893	1344

Źródło: opracowane na podstawie Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2012, 2013, 2014.

W ramach procedury *Niebieskie Karty* podejmowane były również inne działania, które zawiera tabela nr 4. Analizując przedmiotowe dane zauważa się, iż problemem współistniejącym z przemocą w rodzinie jest często występujące uzależnienie, współuzależnienie od alkoholu, czy też zaniedbania wobec dzieci. W latach 2013-2014 sporządzono łącznie 45 pism dla Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 41 pism do Komendy Powiatowej Policji i Prokuratury Rejonowej oraz 63 wnioski do Sądu Rejonowego o wgląd w sytuację dziecka. Analizując powyższe dane

zauważa się tendencję wzrostową, co powoduje zwiększenie działań podejmowanych przez grupę roboczą, bądź Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie – Koźlu.

Tabela nr 4. Działania podejmowane w ramach procedury *Niebieskie Karty* w latach 2013-2014

Rodzaj działania	2013	2014
Pisma skierowane do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie leczenia odwykowego	12	33
Pisma skierowane do Prokuratury Rejonowej, Komendy Powiatowej Policji w związku z podejrzeniem przemocy w rodzinie	10	31
Pisma skierowane do Sądu Rejonowego z wnioskiem o wgląd w sytuację rodziny	28	35
RAZEM	50	99

Źródło: opracowane na podstawie Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2013 i rok 2014.

Formy pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie w ramach działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu oraz Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu przedstawia tabela nr 5. Analizując poniższe dane stwierdza się stałą tendencję wzrostową w zakresie zapotrzebowania na specjalistyczne poradnictwo dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie. Oznacza to, iż w dalszym ciągu należy rozwijać sieci wsparcia w omawianym obszarze i w miarę możliwości upowszechniać do nich dostęp.

Z analizy danych zawartych w tabeli nr 5 wynika, że procedura *Niebieskie Karty* w większości przypadków nie dotyczy osób żyjących w ubóstwie. Średniorocznie korzysta z pomocy finansowej 25 środowisk, w których zdiagnozowano przemoc w rodzinie.

Tabela nr 5. Formy pomocy udzielone osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w latach 2012-2014

Formy pomocy	2012	2013	2014
Konsultacja	489	453	423
Porada	119	312	364

Pomoc finansowa	30	22	23
Wizyta w środowisku	259	247	135
Interwencja	6	6	3
Umieszczenie w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	3	1	3

Źródło: opracowane na podstawie Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2012, 2013, 2014.

W tabeli nr 6 przedstawia się ilość zakończonych procedur *Niebieskie Karty*. Powodem zakończenia procedury *Niebieskie Karty* jest brak zasadności podejmowania dalszych działań, zrealizowanie celów, indywidualnego planu pomocy oraz fakt ustania zjawiska przemocy w rodzinie. Najwięcej *Niebieskich Kart*-72 zakończono z powodu ustania przemocy w rodzinie w roku 2014, natomiast najmniej-25 w roku 2012. Z powodu braku zasadności podejmowania dalszych działań oraz wypełnienia indywidualnego planu pomocy najwięcej *Niebieskich Kart* zostało zakończonych w 2014 roku-30, natomiast najmniej-12 w roku 2012. Zauważa się, iż na przestrzeni charakteryzowanego okresu stopniowo wzrasta liczba rodzin objętych procedurą *Niebieskie Karty*. Może to świadczyć o większej świadomości społeczeństwa oraz szybkiej reakcji podmiotów, które działają w obszarze przemocy w rodzinie.

Tabela nr 6 Liczba zakończonych procedur *Niebieskie Karty* z wyszczególnieniem powodu zakończenia oraz liczba rodzin objętych procedurą w latach 2012 – 2014.

Liczba zakończonych procedur <i>Niebieskie Karty</i>	2012	2013	2014
Ilość zakończonych procedur <i>Niebieskie Karty</i> w tym z powodu:	37	99	102
braku zasadności podejmowania dalszych działań, zrealizowano indywidualny plan pomocy	12	12	30
przemoc ustała	25	87	72
Ilość rodzin objętych procedurą <i>Niebieskie Karty</i>	88	151	165

Źródło: opracowane na podstawie Sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2012, 2013, 2014.

Z diagnozy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przeprowadzonej w 2014 roku wynika, iż w Polsce w dalszym ciągu dominują tendencje do wąskiego rozumienia pojęcia przemocy, głównie jako przemocy fizycznej. Zauważalna jest przemoc wobec dzieci, w tym w formie pozbawienia posiłku oraz przemocy seksualnej. Społeczeństwo polskie wykazuje mniejszą tolerancję wobec przemocy psychicznej, niż fizycznej. Około $\frac{3}{4}$ osób uważa, że pomoc wobec osób doznających przemocy jest niewystarczająca. Jednocześnie wzrósł odsetek osób przekonanych, że osoby doznające przemocy mogą liczyć na pomoc. Bardzo ważnym wnioskiem uzyskanym z omawianego dokumentu jest fakt, że przemoc w rodzinie ma coraz częściej miejsce w rodzinach o przeciętnych warunkach materialnych i pozycji społeczno-zawodowej (wcześniej przemoc związana była z trudną sytuacją materialną i niską pozycją zawodową). Inny ważny wniosek, który wynika z charakteryzowanego dokumentu to fakt, że sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej najbliższe osoby, w przypadku osób dorosłych-mążonkowie i partnerzy, a w odniesieniu do dzieci-rodzice. Zwrócono również uwagę, że aktom przemocy towarzyszy najczęściej alkohol.

Reasumując, zarówno diagnoza Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Gminy Kędzierzyn-Koźle wykazała, iż w dalszym ciągu należy podejmować czynności prowadzące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W dalszej części przedmiotowego opracowania znajdują się stosowne zapisy, które są nakierowane na osiągnięcie niniejszego celu.

5. Cele programu, działania, wskaźniki, podmioty realizujące program

5.1. Cel główny programu

Podejmowanie działań w kierunku minimalizowania rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Kędzierzyn-Koźle.

5.2. Cele szczegółowe programu.

1. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Kędzierzyn-Koźle.
2. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do mieszkańców gminy Kędzierzyn-Koźle.
3. Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

4. Podnoszenie kompetencji pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

5.3. Działania służące realizacji programu.

Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Kędzierzyn-Koźle.					
Lp.	Działania	Koordynator	Partnerzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Sporządzanie raportów dot. zjawiska przemocy w rodzinie, zasobów środowiska lokalnego oraz potrzeb szkoleniowych.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urząd Miasta: Wydział Oświaty i Wychowania, Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Świetlice Socjoterapeutyczne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, Straż Miejska, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy-kuratorskie służby sądowe, szkoły i placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje.	Liczba sporządzonych raportów. Liczba sporządzonych ankiet.	corocznie
2.	Przeprowadzenie badań ankietowych wśród mieszkańców gminy Kędzierzyn-Koźle.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urząd Miasta: Wydział Oświaty i Wychowania, Wydział Polityki	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Świetlice Socjoterapeutyczne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Komenda Powiatowa	Liczba przeprowadzonych badań ankietowych. Liczba ankietowanych mieszkańców	2016-2020

		Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia.	Policji, Straż Miejska, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy-kuratorskie służby sądowe, szkoły i placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje.		
--	--	--	--	--	--

Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do mieszkańców gminy Kędzierzyn-Koźle.					
Lp.	Działania	Koordynator	Partnerzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Upowszechnianie informacji o instytucjach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urząd Miasta: Wydział Oświaty i Wychowania, Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Świetlice Socjoterapeutyczne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, Straż Miejska, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy-kuratorskie służby sądowe, szkoły i placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje.	Liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych (plakaty, ulotki, broszury). Liczba informacji w mediach (artykuły w prasie, audycje radiowe, audycje telewizyjne). Liczba zamieszczonych informacji na stronach internetowych.	2016-2020
2.	Realizacja programów ukierunkowanych na rozwój umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz programów skierowanych do	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urząd Miasta:	Świetlice Socjoterapeutyczne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Sąd Rejonowy-kuratorskie	Liczba zrealizowanych programów. Liczba instytucji prowadzących programy. Liczba uczestników	2016-2020

dzieci i młodzieży – ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów przemocy.	Wydział Oświaty i Wychowania, Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia.	służby sądowe, szkoły i placówki oświatowe, przedszkola, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje.	programu.	
--	---	--	-----------	--

Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.					
Lp.	Działania	Koordynator	Partnerzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Zapewnienie poradnictwa socjalnego, zawodowego, pedagogicznego, psychologicznego, rodzinnego, terapeutycznego, medycznego na terenie gminy Kędzierzyn-Koźle.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urząd Miasta: Wydział Oświaty i Wychowania, Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Świetlice Socjoterapeutyczne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Sąd Rejonowy-kuratorskie służby sądowe, szkoły i placówki oświatowe, przedszkola, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje.	Liczba placówek i organizacji pozarządowych udzielających wsparcia i pomocy. Liczba osób korzystających z proponowanych form pomocy. Liczba udzielonych porad, konsultacji i innych form udzielonej pomocy.	2016-2020
2.	Organizacja wypoczynku dla dzieci z rodzin w kryzysie.	Urząd Miasta: Wydział Oświaty i Wychowania, Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia.	Świetlice Socjoterapeutyczne, szkoły i placówki oświatowe, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje.	Liczba dzieci objętych wypoczynkiem. Liczba kolonii i zimowisk	2016-2020
3.	Wspieranie świetlic socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych.	Urząd Miasta: Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba świetlic socjoterapeutycznych objętych wsparciem. Liczba dzieci uczęszczających / korzystających ze świetlic.	2016-2020
4.	Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinar-	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów	Liczba odbytych posiedzeń Zespołu	2016-2020

	nego i działalność grup roboczych.	Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	Alkoholowych, Urząd Miasta: Wydział Oświaty i Wychowania, Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy-kuratorskie służby sądowe, szkoły i placówki oświatowe, przedszkola, placówki służby zdrowia, organizacje.	Interdyscyplinarnego. Liczba odbytych spotkań grup roboczych. Liczba osób zaangażowanych w prace Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.	
5.	Zapewnienie schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.	Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba osób, które skorzystały z pomocy całodobowej.	2016-2020
6.	Kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-educacyjnych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta: Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia, Wydział Oświaty i Wychowania, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Świetlice Socjoterapeutyczne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Sąd Rejonowy – kuratorskie służby sądowe, szkoły i placówki oświatowe, przedszkola,	Liczba osób, które skorzystały z programu korekcyjno-educacyjnego.	2016-2020

			placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje.		
--	--	--	--	--	--

Podnoszenie kompetencji pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.					
Lp.	Działania	Koordynator	Partnerzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Zapewnienie możliwości podnoszenia kompetencji zawodowych osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie lub stosującymi przemoc w rodzinie (szkolenia, doradztwo, warsztaty, konferencje, superwizje).	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urząd Miasta: Wydział Oświaty i Wychowania, Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Świetlice Socjoterapeutyczne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Sąd Rejonowy-kuratorskie służby sądowe, szkoły i placówki oświatowe, przedszkola, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje.	Liczba zrealizowanych szkoleń, superwizji. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, superwizji. Liczba osób podnoszących kwalifikacje zawodowe w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2016-2020

6. Adresaci programu

Adresatami programu są:

1. rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy,
2. osoby stosujące przemoc,
3. rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy,
4. przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

7. Źródła finansowania

Zakłada się, że Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu na lata 2016-2020 będzie finansowany w różnych formach z wykorzystaniem wielu źródeł finansowania. Będą to:

1. środki finansowe z budżetu samorządu,
2. środki finansowe z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i unijnych.

8. Monitorowanie programu.

Realizacja programu będzie systematycznie monitorowana poprzez ankiety, dwukrotnie w trakcie trwania programu, co umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie ewentualnych działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu w przyszłości.

9. Podsumowanie.

Zjawisko przemocy domowej od wielu lat znajduje się w obszarze problemów społecznych. Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowanie godności osobistej. Specyfika problemu przemocy i jej wieloaspektowy sposób rozpatrywania powoduje, że tworzenie systemu przeciwdziałania przemocy jest zadaniem trudnym i złożonym. Pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie wymaga podejścia interdyscyplinarnego, systemowego oraz szeregu złożonych działań opartych na wiedzy z zakresu różnych dziedzin, a także wykorzystywania kompetencji instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej. Takie podejście pozwala dostrzec nie tylko ograniczenie, ale też zasoby tkwiące w kadrze pomocy społecznej i w innych instytucjach współpracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy. Opracowany Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu na lata 2016-2020 pozwoli na systematyczne i zaplanowane dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów oraz przyczyni się do doskonalenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.